

Peregriijn

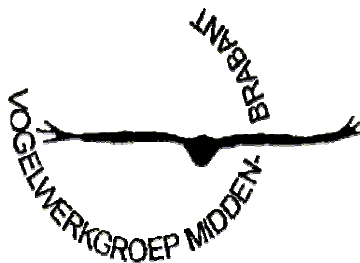
p e r i o d i e k

Nr. 3

januari 2007

Vogelwerkgroep Midden-Brabant heeft als doelstelling de in het wild levende vogels te bestuderen en deze vogels met hun leefgebieden te beschermen. De vereniging streeft deze doelen na door:

- Vogelstudie
- Vogelbescherming
- Natuurbeheer
- Voorlichting/educatie

Redactieadres:
Jan van Rijsewijk
Loonsemolenstraat 36 5175PT
Loon op Zand 0416361503
jmvanrijsewijk@home.nl

inditNUMMER

- ravenkunnenliegen_{uitdekrant}
- natura2000_{rapportInv}
- desteenuil_{janvanrijsewijk}
- fotokwis
- vogeltrektelling2006_{peerbusink}
- steljevoor?_{hansvanderharing}
- eenavondinoktober1974_{victorretelhelmrich}
- oostvaardersplassen
- landgoedgorpenrovert_{loekhilgers}

ORGANISATIE

Voorzitter	Peer Busink
Secretaris	Wiel Poelmans
Penningmeester	Peter Slingerland
Bestuurslid (ruimtel.ordering)	Loek Hilgers
Bestuurslid (inventarisaties)	vacature

Contributie

Gewone leden	E 20,- per jaar
Huisgenoot leden	E 10,- per jaar
Leden tot 25 jaar	E 10,- per jaar
Losse abonnementen Peregrijn	E 7.50,- per jaar
Gironummer	3531190
Kamer v. Koophandelnr.	V.259.382

Inventarisaties/tellingen:

Steenuil	Jan van Rijsewijk
Kerkuil	Gerard van de Kaa
Roek	Peer Busink
Huiszwaluw	Roos Backx
Geelgors	Peer Busink
Weidevogels	Peer Busink
Ganzentelling	Loek Hilgers
Bekentelling	Peer Busink
Ransuultelling	Patrick Martens

Contactpersonen:

Habitatcommissies	Erik Stols
Excursies	vacant
Waarnemingsarchief	Eric van Gemert
Vogeltrekpost	Eric van Gemert
Stichting Beheer Kleine Landschapselementen Midden-Brabant	Dolf Gijtenbeek
Tentoonstellingscie/Bar	Nico Hilgers
Vogelcursus	Wiel Poelmans
Peregrijn periodiek	Jan van Rijsewijk

Kijk ook eens op:

www.vwqmiddenbrabant.nl

Webmaster	vacant
------------------	---------------

Winterkoning

Troglodytes troglodytes

Een van Nederlands kleinste zangvogels is de Winterkoning. Van kop tot staart slechts 10 centimeter. Maar wat een zang! Het is bijna onbegrijpelijk dat er uit zo'n klein vogeltje zoveel geluid kan komen. Klein Jantje of Klein Duimpje, zoals dit montere dwergje in de volksmond ook wel genoemd wordt, is eigenlijk een betere naam. Winterkoningen hebben helemaal niets met winters. Integendeel zelfs. Strenge winters zorgen voor flinke sterfte onder de Winterkoningen. Verliezen worden het jaar daarop deels gecompenseerd door grote legfels te produceren. Door hun geringe grootte worden Winterkoningen makkelijk over het hoofd gezien. Als zijn ze met hun, bij opwinding fier rechtopgezette staartje, onmiskenbaar. Het is een van de algemeenste broedvogels van ons land. Ze broeden graag in de menselijke omgeving. Meestal in een struik of klimop, maar ook een oude jas of een rol touw aan de muur, wordt graag als broedplaats ingepikt.

Raven
kunnen
liegen
en
bedriegen
als
geen
ander
dier

bron: NRC handelsblad*

Onderzoek heeft definitief bewezen dat raven aartsbedriegers zijn- zij leveren valse informatie over de eigen intenties. Eerdere gegevens over misleiding door raven bij het beroven van voedselopslagplaatsen konden door critici nog worden onderuit gehaald. Nu kan dat niet meer.

Net als andere kraaiachtigen beschermen raven die voedsel hebben opgeslagen, meestal in losse aarde, onder sneeuw of bladeren, hun opslagplaatsen tegen plundering. In het wild en in gevangenschap durven potentiële plundersers zelden opslagplaatsen te benaderen voordat de eigenaars uit de buurt zijn, want de verontwaardiging en agressie bij de “diefstal” kunnen flink zijn. Tot die tijd zoeken de plundersers dan ook nadrukkelijk op andere plaatsen- alsof ze van niets weten. Doelbewust bedrog, zo lijkt het. Volop *theory of mind*- erkenning van andere geesten en inzicht in de motivaties daarvan. Maar in dit geval is ook een simpele verklaring mogelijk. De raaf wil misschien eenvoudig agressie door een dominant dier ontlopen en vermijdt zo’n reactie via eenvoudiger gedragsprocessen.

Gedragsonderzoekers Thomas Bugnyar en Bernd Heinrich van Universiteit van Vermont in de VS vonden een elegante uitweg uit dit dilemma. Ze bekeken of en hoe raven hun plundertactieken aanpassen aan de sociale context en aan de typen tegenstanders. Ze gaven vogels in gevangenschap die een soortgenoot voedsel hadden zien verstopten de mogelijkheid de bergplaatsen te openen in aanwezigheid van de verstopper of van een soortgenoot die niets had verstopt, maar als “omstander” eveneens de bergplaats had zien aanleggen. En ondertussen varieerden ze de dominante verhoudingen tussen de stellen.

Allen in de aanwezigheid van de maker van de bergplaats stelden de raven het bezoek eraan uit. Als dat een dominant dier was “zochten” ze in richtingen van de bergplaats vandaan. Maar in het gezelschap van zelfs dominante niet-verstoppers was er geen enkele aarzeling de plek te benaderen. Simpelweg het uit de weg gaan van ruziemaken om voedsel met meerderen speelt dus geen rol. De vogel vermijdt wel degelijk de agressie van mogelijk extra felle verdedigers- met precieze persoonlijke herkenning, geheugen voor en categorisering van tegenstanders en vooral; met bedrieglijke manipulatie van het gedrag van de ander. **Raven bedonderen de boel!**

In Nederland leven nu weer raven na een geslaagde herintroductie op de Veluwe sinds midden jaren zeventig. In 2000 waren er ca. 100 broedparen in Nederland, merendeels op de Veluwe maar ook enkele in Utrecht, op de Sallandse heuvelrug en in Zuidwest-Drenthe. Na een top van ca 130 broedparen eind jaren negentig is de stand weer wat ingezakt doordat een konijnenziekte de konijnenstand flink heeft laten dalen, en doordat er in het natuurgebied niet meer bijgevoerd wordt met slachtafval waar ook de raven van profiteerden. De laatste jaren schommelt het bestand rond de 90 broedparen. Deze leven deels van verkeersslachtoffers van (snel)wegverkeer. Het zou de ravenstand (en zeer veel andere aaseterende diersoorten) zeer ten goede komen als dode dieren in de natuurkadavers van grotere dieren in het bos zouden mogen blijven liggen, maar hieraan zijn wettelijke beperkingen gesteld. De meestal gegeven motivatie dat dit ter voorkoming van infectieziekten nodig zou zijn is echter uitermate dubieus.

DE RAAF (*Corvus corax*)

De raaf is beduidend groter dan de zwarte kraai en de roek. De kop-staartlengte bedraagt 65 cm, de spanwijdte is 1,20 meter en het gewicht circa 1,5 kilogram. De snavel is ook in verhouding wat zwaarder en licht gekromd. In de vlucht zijn ze te herkennen aan hun naar verhouding wat grotere kopprofiel en de breder uitwaaiierende, ruitvormige staart. Ook vliegen ze hoger en met tragere vleugelslag, en zweven geregeld even waar een kraai meer doelgericht ergens naar toe vliegt. Het geluid is lager dan bij kraaien.

Hij is een typische alleseter maar leeft vooral van knaagdieren, insecten en larven, wormen, jonge vogels, kadavers, mossels en aangespoelde vissen. Ook plantendelen als bessen en fruit en mest van onder andere wolven staan op het menu.

Het nest bouwt hij bij voorkeur in een hoge boom en gebruikt dit zelfde nest tientallen jaren lang waarbij het ieder jaar wat wordt uitgebreid. De raaf kan tientallen jaren oud worden, al zal dat in de vrije natuur meestal niet lukken. Van tamme exemplaren in de Tower of London zijn leeftijden van 44 jaar geregistreerd. De raaf is monogaam en blijft zijn hele leven bij de partner.

*Redactie krijgt regelmatig krantenartikelen aangeboden voor plaatsing. Besloten is om in elke uitgave van *Peregrijn* 1 artikel hier aan te wijden en tevens wat meer achtergrondinformatie van de betreffende vogelsoort erbij te verstrekken.

Het Kolkven Foto: F.Kapteijns Natuurmonumenten

Natura 2000: natuurparels van Europa

Meer natuur, vitale natuur. Dat is de kern van het natuurbeleid. Een mooi landschap om met plezier in te wonen, werken en recreëren. Dit landschap is ook het leefgebied van onze 40.000 soorten dieren en planten. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) beschermt de natuur door wetgeving, en zorgt dat natuur wordt onderhouden en nieuwe natuur wordt aangelegd. Natuur van goede kwaliteit wordt alleen bereikt als iedereen een bijdrage levert. Het ministerie van LNV geeft daarom samen met de provincies geld, advies en ruimte aan mensen en bedrijven die zich actief inzetten voor natuur en landschap.

Zeldzame natuur heeft bescherming nodig.

De bescherming van natuur is nog steeds hard nodig omdat de natuur in Nederland steeds meer eenvormig wordt en veel zeldzame soorten nemen verder in aantal af. Dat willen we voorkomen. Met de aanwijzing van 162 Natura 2000-gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet krijgen veel belangrijke leefgebieden van zeldzame

plant- en diersoorten een betere bescherming. Dat betekent niet dat er geen enkel project of activiteit in of nabij het natuurgebied mag worden ontwikkeld. Als duidelijk is dat er geen nadelige effecten zijn voor de beschermde natuurwaarden in het gebied kunnen, voor wat betreft de natuurbeschermingswet, activiteiten en projecten doorgang vinden en is er ruimte om te ondernemen.

Het gaat om bijzondere gebieden en soorten.

De Nederlandse Natura 2000-gebieden maken deel uit van het Europees ecologisch netwerk Natura 2000. In de Natura 2000-gebieden gaat het om zowel specifieke land- en waterzones (habitattypen) als om leefgebieden van specifieke soorten. Veelal zijn het soorten en habitattypen die in Europa zeldzaam zijn. Het kan dus ook soorten en habitattypen betreffen die in Nederland tamelijk algemeen zijn maar in Europees opzicht zeldzaam. Elke lidstaat wijst een selectie van gebieden aan waar bijzondere soorten en habitattypen voorkomen en geeft deze een goede bescherming.

Waard om beschermd te worden.

De gebieden waar het om gaat moeten ertoe leiden dat de rijkdom aan flora en fauna die in Nederland voorkomt duurzaam behouden blijft. Daarnaast hebben de gebieden ook waarde voor de omgeving. Veel mensen kunnen in en om het gebied terecht voor recreatieve activiteiten. De gebieden zorgen voor toegevoegde waarden zoals meer woongenot, een betere gezondheid en een gunstig vestigingsklimaat. Bovendien vervullen de natuurgebieden nog vele andere belangrijke functies zoals waterwinning, waterberging en houtproductie. Ofwel, Natura 2000 biedt ruimte voor natuur en mens..

Wanneer gaat er wat veranderen?

Met de ontwerp-aanwijzingsbesluiten wordt duidelijk welke soorten en habitats in een Natura 2000-gebied worden beschermd en welke doelen hiervoor gelden. Het gaat dan bijvoorbeeld om de gewenste draagkracht van het gebied voor het aantal broedparen van een bepaalde vogelsoort of de omvang van een specifiek habitat. Ook worden in de ontwerp-aanwijzingsbesluiten de grenzen van de gebieden vastgelegd. Het ontwerp-aanwijzingsbesluit van elk gebied wordt ter inzage gelegd waarbij iedereen kan inspreken. De inspraakreacties kunnen leiden tot aanpassing van het besluit.

Binnen drie jaar na het definitieve besluit van de minister moet voor elk gebied een beheerplan zijn opgesteld. Rijk en provincies stellen de beheerplannen op. Hierin is beschreven op welke wijze er uitvoering wordt gegeven aan de instandhoudingdoelstellingen. Voor ieder Natura 2000-gebied zal een beheerplan worden opgesteld. Alle belanghebbenden zullen hierbij worden betrokken.

Indien er activiteiten in of in de omgeving van een Natura 2000-gebied worden ondernomen die mogelijk nadelige effecten veroorzaken, dient een

vergunning te worden aangevraagd. In de vergunningprocedure kan worden beoordeeld op welke wijze nadelige effecten voor natuur kunnen worden voorkomen. Provincies en het ministerie van LNV zijn verantwoordelijk voor deze vergunningverlening.

De Natura 2000-gebieden in Noord-Brabant

Het gaat om de volgende gebieden:

- Biesbosch
- Boschhuizerbergen *
- Brabantse Wal *
- Groote Peel *
- Hollands Diep *
- Kampina & Oisterwijkse Vennen *
- Kempenland-West *
- Krammer-Volkerak
- Langstraat *
- Leenderbos, Groote Heide en De Plateaux *
- Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem
- Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen *
- Mariapeel en Deurnesche Peel *
- Markiezaat *
- Oefeltermoent *
- Regte Heide en Riels Laag *
- Strabrechtse Heide en Beuven *
- Ulvenhoutse Bos *
- Vlijmens ven, Moerputten en Bossche Broek *
- Weerter- en Budelerbergen en Ringselven *
- Zoommeer

De gebieden met de toevoeging * zitten in de eerste tranche ontwerp-aanwijzingsbesluiten.

In Noord-Brabant worden 21 Natura 2000-gebieden aangewezen. De variatie in de gebieden is groot: van veen tot binnenwater, van stuifzandgebied tot zoetwatergetijdengebied. De gebieden hebben niet alleen een natuurfunctie maar worden ook benut voor recreatie, landbouw, waterwinning, houtproductie, scheepvaart en visserij.

Kampina en Oisterwijkse vennen: natuurparel in Noord-Brabant

Kampina en de naastgelegen Oisterwijkse vennen en bossen vormen samen één van de fraaiste voorbeelden van een Brabants dekzandlandschap, met bossen, vennen, heide en overgangen naar beekdalen. De Kampina is een uitgestrekt heidelandschap waarin een verloop van droge heide naar meer vochtige vegetaties aanwezig is. Rondom de heide staan bossen en door het gebied lopen enkele beken. In het zuiden stroomt de Beerze die 's winters buiten haar oevers treedt. Het water dat binnen de dijken blijft is een weelde voor water- en trekvogels, zoals steltlopers, ganzen en eenden.

Het gaat de laatste jaren niet zo goed met de stuifzandheiden met struikhei. Er komt steeds meer bos te staan en ook de kwaliteit gaat geleidelijk achteruit. De beheerders proberen door het kappen van jonge boompjes en struiken het gebied open te houden.

In het noorden van dit uitgestrekte heidegebied liggen diverse vennen, die door regenwater worden aangevuld. Hierdoor zijn de vennen van nature voedselarm en groeien er bijzondere planten als zonnedauw, lavendelheide, en veenbes. Aan het begin van de 20e eeuw hadden de meeste vennen nog een goede waterkwaliteit maar door verzuring vanuit de lucht is de kwaliteit en de diversiteit van de planten en dieren echter snel achteruit gegaan. Enkele vennen zijn daarom in de jaren negentig uitgebaggerd en er wordt nu

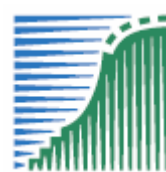
voortdurend schoon grondwater ingelaten. Op verschillende plaatsen herstelt de typische venvegetatie langzaam weer. Andere vennen bevatten van nature al wat zuurder water en daar is het na opschonen wellicht mogelijk dat via verlandingsvegetatie weer hoogveen ontstaat. Omdat sommige vennen vooral grondwater krijgen en andere vooral gevoed worden door regenwater, heeft elk ven zijn eigen zuurgraad plus de daarbij behorende vegetatie. Dat maakt het gebied zeer afwisselend.

Natuurmonumenten en het Brabants Landschap beheren elk een deel van het gebied. De beheerders proberen de omliggende bossen om te vormen tot natuurlijke bossen. De vennen worden zoveel mogelijk vrijgehouden van bomen en struiken.

Voor recreanten is het een zeer aantrekkelijk gebied om te wandelen, fietsen of paardrijden op het uitgebreide padennetwerk. Het gebied is vrij toegankelijk maar de beheerders organiseren ook regelmatig excursies. Bij het noordelijke Meeuwenven is een vogelkijkhut en bovendien zijn enkele kijkschermen aanwezig. In Oisterwijk is een bezoekerscentrum voor de Oisterwijkse bossen en vennen.

Meer informatie over Natura 2000 is te vinden op de website:

www.minlnv.nl/natuurwetgeving

**landbouw, natuur en
voedselkwaliteit**

---

aad van gelswijk

de steenuil

inmiddenbrabant

De achteruitgang van de Steenuil was in 2003 aanleiding voor de oprichting van Steenuilenwerkgroep Midden-Brabant.

Jan van Rijsewijk

Het werkgebied van onze groep bestrijkt de gemeenten Tilburg, Haaren, Oisterwijk, Hilvarenbeek en Goirle.

- In Hilvarenbeek en Goirle is Peer Busink de gebiedscoördinator.
- In Tilburg, Haaren en Oisterwijk is dat Jan van Rijsewijk.

We gaan door met het op weg helpen naar een betere leefsituatie voor de Steenuil. Allereerst door het aanbieden van nestgelegenheden en daarnaast werken aan een beter biotoop. Denk daarbij o.a. aan het plaatsen en/of knotten van wilgen.

Ook de inventarisatie in het voorjaar is een belangrijke bezigheid. We willen weten waar de uilen zich bevinden.

Peer Busink....

Ons werkgebied is de gemeente Hilvarenbeek en het noordelijk gelegen gedeelte dat tot gem. Oisterwijk behoort en grenst aan de A58 (Moergestel).

Jan van Gestel neemt Haghorst voor zijn rekening. Bart Ketelaars en Geert Matheeuwsen Hilvarenbeek en Esbeek. Jan Smulders en Ton van Huijvoort Diessen en Baarschot. Tot slot heb ikzelf gebied Biest-Houtakker met enkele delen van Diessen, Oisterwijk en Goirle.

In de enkele jaren dat we nu bezig zijn hebben we totaal 37 nestkasten geplaatst. In 1 kast hebben we een broedgeval gehad met 3 jongen. Wel hebben we in 5 andere kasten volwassen steenuilen waargenomen; hoogstwaarschijnlijk gebruiken ze de kasten als slaappleaats. Verder hebben we met de inventarisatie 29 territoria aangetroffen. Vrije broedgevallen komt uit op 7.

Opmerkelijk was dat ik in een kast kort afgebeten stro, afgebeten veren en marterachtige uitwerpselen vond. Ik vermoed een steenmarter .

In de afgelopen jaarvergadering zijn er door Brabants Landschap valharnassen uitgereikt.

Bij werkzaamheden aan de nestkasten, zowel voor Kerk- als voor Steenuil, moet er soms op hoogtes gewerkt worden met tal van risico's. Het is daarom een must om jezelf te beschermen tegen deze risico's. De ongevallen die kunnen ontstaan zijn vaak zeer ernstig en kunnen in sommige gevallen voorkomen worden.

Valbeveiliging is daarom een heel belangrijk persoonlijk beschermingsmiddel. Mocht er onverhoopt op hoogte wat gebeuren dan zorgt de valbeveiliging ervoor dat letsel tot een minimum wordt beperkt.

Jan van Rijsewijk....

Als je zo jaar na jaar bezig bent met die Steenuilen dan krijg je toch op een gegeven moment wel een goed zicht op de situatie. Volgens mij zitten er meer vrije broedgevallen dan dat wij weten. De uiltjes houden zich heel stil en zijn voor bewoners niet op te merken. Moeilijk wordt het dan om die gevallen te ontdekken.

Wat ook opviel was dat op plaatsen waar vorig jaar gebroed is dit jaar niets meer was te vinden. Hoezo zijn die uilen honkvast? In Udenhout 2 kasten met elk 2 verlaten eieren. Ook vonden we in 4 kasten braakballen en gedroogde prooiresten van een veldmuis en mus. Waarschijnlijk heeft een mannetje het vrouwtje naar de kast proberen te lokken middels die prooien. Berkel-Enschot 2 broedsels.

In ons gebied Tilburg scoren we 5 vrije broedsels en 3 kasten bezet. Toch een iets beter resultaat dan vorig jaar.

In gebied Haaren en Oisterwijk zijn we nog steeds op zoek naar mensen die dit werk daar over willen nemen.

In Biezenmortel zijn 10 kasten geplaatst. Tot nu toe geen kast bezet. Verwachting is dat volgend jaar de eerste kast bezet raakt gezien het aantal braakballetjes die we vonden in de kasten. Wel zijn er 2 vrije broedgevallen met onbekend aantal jongen. O.a. bij Henk Vermeer troffen we een vrij broedgeval. Achter in de nok van de stal zagen we tussen 2 planken de kop van een Steenuilenjong naar buiten steken. Helaas was het daar bekneeld geraakt en kon niet meer loskomen. We waren net te laat om het te redden.

In Helvoirt zijn 8 kasten geplaatst zonder resultaat. Wel 1 vrij broedgeval.

In Haaren zijn 10 kasten geplaatst. Bij 2 kasten troffen we Steenuilbroedsels. Een kast die vorig jaar bezet was, was nu weer verlaten.

Esch heeft 1 kast hangen. Nog niet gecontroleerd.

Mij is opgevallen dat de steenuilen op sommige plaatsen in Oirschot geheel aan het verdwijnen zijn. Enkele jaren terug was het nog heel goed bezet aan de Spoorдонkseweg, zo tegen de dorpskern van Oirschot aan. Nu zijn alle 3 broedparen er niet meer aanwezig en is het leeg geworden daar.

Rinus Sterken Oirschot

Resultaten werkgroepen in Midden-Brabant

Uit: Steenuil in de Lift

Op het einde van dit kalenderjaar is het goed eens terug te kijken naar de resultaten die behaald zijn. Uit de gegevens die ik de laatste maanden heb binnengekregen blijkt dat er tot nu toe totaal in alle jaren **406x** kasten zijn weggehangen. In **42x** daarvan zijn dit jaar Steenuilbroedsels geweest. Na 3 á 4 jaar kun je zeggen dat dat eigenlijk nog niet eens zo'n slecht resultaat is. Het is denk ik ook niet reëel om te verwachten dat alle kasten snel bezet zullen raken; het is vooral een kwestie van het plaatsen van kasten op kansrijke plekken. Goede kennis van de lokale populatie en het gebied zal daar zeker bij helpen. Behoorlijk wat kasten worden gebruikt als slaapplek. Uit het aantal kasten met braakballen dat is gevonden kan men concluderen dat de Steenuilen ze wel weten te vinden maar ze nog niet willen gebruiken als broedplaats. Iets hoger is het aantal gemelde vrije broedsels **50x**. Het aantal gemelde territoria komt op **127x**. Daarbij moet worden aangetekend dat volgens mij niet elke groep zich houdt aan de daarvoor bestemde criteria.

Veel groepen hebben de afgelopen 2 à 3 jaar behoorlijk veel kasten weggehangen. Afgelopen jaar zijn diverse groepen bezig geweest kasten, die bij nader inzien niet goed hingen, te verplaatsen of te verwijderen. Ook dat lijkt me goed dat je altijd kritisch blijft kijken naar de kansen op bezetting van een kast, zonder natuurlijk niet al te veel wisselen van plaats. Geduld is een schone zaak! Al het werk wat er gedaan wordt moet uiteindelijk een verbetering opleveren van de steenuilpopulatie.

---

test je kennis

Welke vogels herken je.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

De 1ste letters vormen samen weer de naam van een vogel. Zet ze nog wel op de juiste volgorde!

Uitslag vind je verderop in de Peregrijn.

Regionale Vogeltrek Teldag 2006

middenbrabant

**Op 7 oktober
werd weer een
mondiale
vogeltrek-
teldag
gehouden.
....de World
Birdwatch2006**

INLEIDING

In Europa werden op deze dag door ca 43.000 tellers ruim 2,2 miljoen overtrekkende vogels geteld.

Gigantische aantallen voor onze begrippen, dus interessant hoe die getallen internationaal zijn verdeeld.

Het land binnen Europa waar de **meeste vogels** werden geteld, was Litouwen (ruim 800.000).

Het land waar de **meeste soorten** werden gezien, was Roemenië (200).

Het land dat de **meeste tellers** had, was Spanje (25.000 !?).

Dus in Spanje meer dan de helft van alle tellers in heel Europa!

Hoe zat Nederland tussen dit cijfergeweld genesteld?

In ons land hebben op die dag enkele honderden vogelaars trekvogels geteld. Deze tellers waren aangesloten bij 108 verschillende natuur-, cq vogelwerkgroepen.

Er werden in ons land 150 telposten bemenst en door deze tellers werden ca 330.000 overtrekkende vogels geregistreerd.

Er werden op deze dag 193 verschillende soorten waargenomen, hetgeen vrij hoog is (zie Roemenië).

De opmerkelijkste soorten die op deze dag over Nederland vlogen waren bijv. Hop, Grote pieper, Grauwe franjepoot (2), Roze spreeuw, Woudaapje (2), Visarend (17), Slechtvalk (38)

Uitvoering op regionaal niveau

Het was deze keer alweer de 4e achtereenvolgende keer, dat de regionale vogelwerkgroepen in Midden-Brabant op deze dag zich verenigde tot één telfront. Voor degenen die de voorgeschiedenis niet kennen nog even in het kort hoe deze trekteldagen sinds enkele jaren georganiseerd worden.

Op de denkbeeldige rechte lijn tussen Tilburg en Son en Breugel (ca 30 km) waren op ongeveer even grote afstanden trektelposten geplaatst. Deze lijn staat ongeveer loodrecht op de vliegrichting van de trekvogels. Op de parkeerplaats aan de Logtse Velden was de centrale post opgesteld.

Na elk heel uur werden steeds alle telposten door deze centrale post gebeld om de gegevens van het voorbije uur op te vragen. Deze gegevens werden op een groot bord in de tent opgeschreven.

Elke bezoeker kon dan in één oogopslag zien, hoeveel vogels, welke soorten en wanneer deze over de telposten waren gekomen.

In de voorafgaande week hadden in diverse regionale bladen artikelen over deze vogeltrek-teldag gestaan, waarin mensen vooral uitgenodigd werden om op deze dag langs te komen.

De tellers gebruikte voorgedrukte tellijsten. Om de gebruiksvriendelijkheid zo veel mogelijk te bevorderen, stonden de namen van de te verwachten vogelsoorten op alfabetische volgorde. Onderaan de lijst konden de tellers zondig nog soorten toevoegen.

Ook werd gestreefd om bij de indeling minstens één ervaren “trekteller” op elke post te krijgen. Trektellen is namelijk een specifieke discipline van “het vogelen”. Want het herkennen van de contactgeluidjes die alleen in de tijd van het vogeltrekgebeuren te horen zijn, is meestal bepalend voor het op naam brengen van de waargenomen vogels.

Verder werd gevraagd om de wat meer opmerkelijke waarnemingen nader te omschrijven met vermelding van de exacte tijd. Dit kan bijv. door precies het aantal van de in formatie overvliegende aalscholvers te tellen, of het noteren van de ontbrekende handpen van een Bruine kiekendief.

Door deze extra informatie kan makkelijk nagegaan worden of de bewuste waarneming ook door andere telposten gedaan werd.

Zoals eerder is gezegd, werden tussen Tilburg en Son en Breugel de telposten gesitueerd.

Dit jaar deden leden van 10 organisaties mee, waardoor nu een telpost extra kon worden ingericht.

De samenstelling en locatie van elke telpost was van west naar oost als volgt:

Nr.:	Vogelwerkgroep:	Locatie telpost:	Plaats:
1	IVN/KNNV Tilburg	Brug Wilhelminakanaal/Meerijbaan	Tilburg
2	IVN/VWG Oisterwijk + VWG Midden- Brabant	Hildsven	Moergestel
3	VWG/IVN Oirschot + WNM De Beerze	Watermolen	Spoordonk
4	IVN/VWG Oisterwijk	Banisveld	Oisterwijk
5	Natuur en Landschapsbeheer Boxtel	De Schutskuil	Boxtel
6	Natuurwerkgroep Liempde	De Scheeken	Liempde
7	VWG/KNNV Eindhoven + VWG/IVN Nuenen	Mostbulten	Son en Breugel
	Centrale Post	parkeerplaats Logtse Baan	Oirschot.

Resultaten

Helaas waren de weersomstandigheden op deze dag voor vogeltrek niet ideaal. Alhoewel dat volgens de voorspellingen voor deze dag een regenachtige dag zou worden, begon de dag vrij aardig en zelfs met zon.

De vroege ochtendtrek viel daarom niet tegen. Dat hadden we al vast.

Later in de ochtend trok de wind aan tot krachtig en zeer tot ons genoeg bleef de regen uit.

Door de harde wind waren de vogeltrek-omstandigheden toch ongunstig en vooral voor vogels die voor hun verplaatsing voornamelijk afhankelijk zijn van thermiek is zo'n tegenwind een handicap.

Eén van de trekposten met belangstelling van bezoekers.

In vergelijking met vorig jaar waren de omstandigheden echter nu wel beter, hetgeen ook meteen getalsmatig tot uitdrukking komt. Nu werden ca 8.000 overvliegende vogels geteld, vorig jaar was dat ruim 5.000.

Dat een groter aantal waargenomen vogels ook persé tot meer soorten lijdt, hoeft niet altijd waar te zijn. In ieder geval wordt dit jaar deze bewering weer eens bevestigd. Nu werden 56 soorten waargenomen, vorig jaar waren dat er 62 (voor de duidelijkheid, de vogels die zich ter plaatse ophouden, worden niet als doortrekkende soort genoteerd, zoals een ter plaatse ophoudende Roodborsttapuit, of een foeragerende Heggenmus, ed).

In 2004 werden “op de lijn” overigens meer dan 13.000 overtrekkende vogels geteld. De forse aantalverschillen laten duidelijk zien dat de weersomstandigheden van het moment erg belangrijk zijn voor vogeltrek.

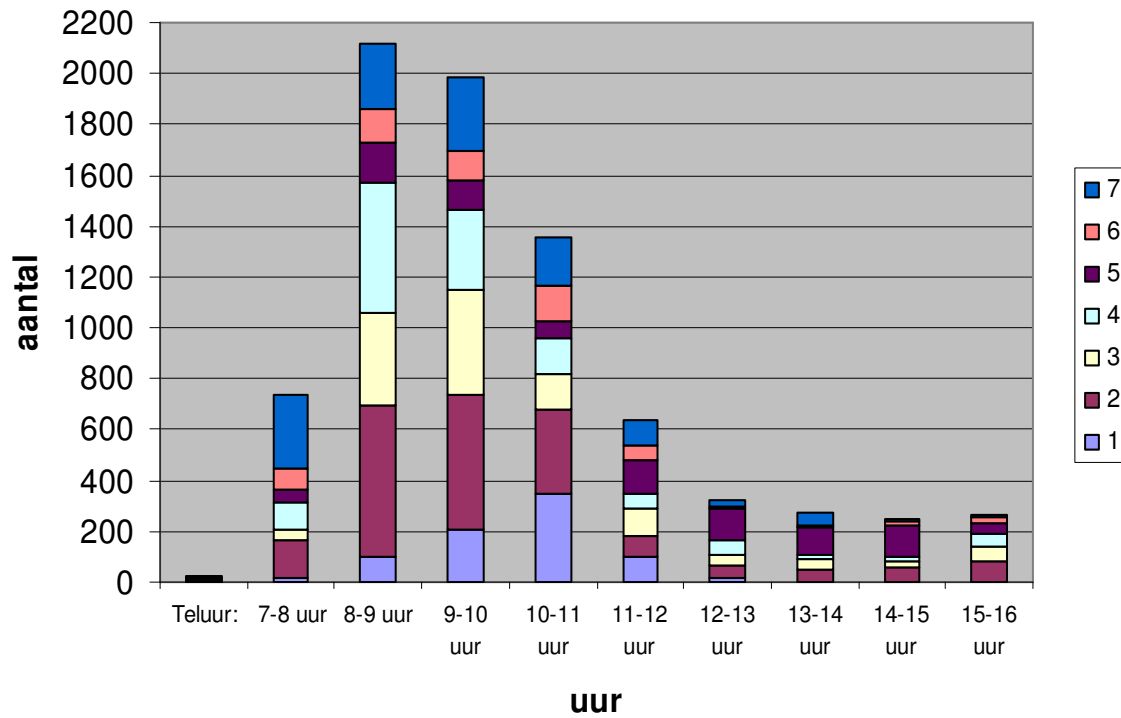
Wanneer deze verschillen in aantallen van de afgelopen jaren in de regio met de landelijke verschillen worden vergeleken, dan is een duidelijke overeenkomst te zien. Hieruit kan opgemaakt worden dat de trekintensiteit in bijv. een gebied zo groot als Nederland op een bepaald moment eigenlijk alleen bepaald wordt door één externe factor, namelijk het weer.

Vogelaars die jarenlange ervaring hebben met het tellen van vogeltrek op een telpost, weten maar al te goed dat er slechts enkele dagen in het herfstseizoen zijn, waarop massale vogeltrek gezien kan worden. Je moet dus gewoon mazzel hebben dat zo'n dag op een zaterdag valt, wanneer ook de World Birdwatch wordt georganiseerd.

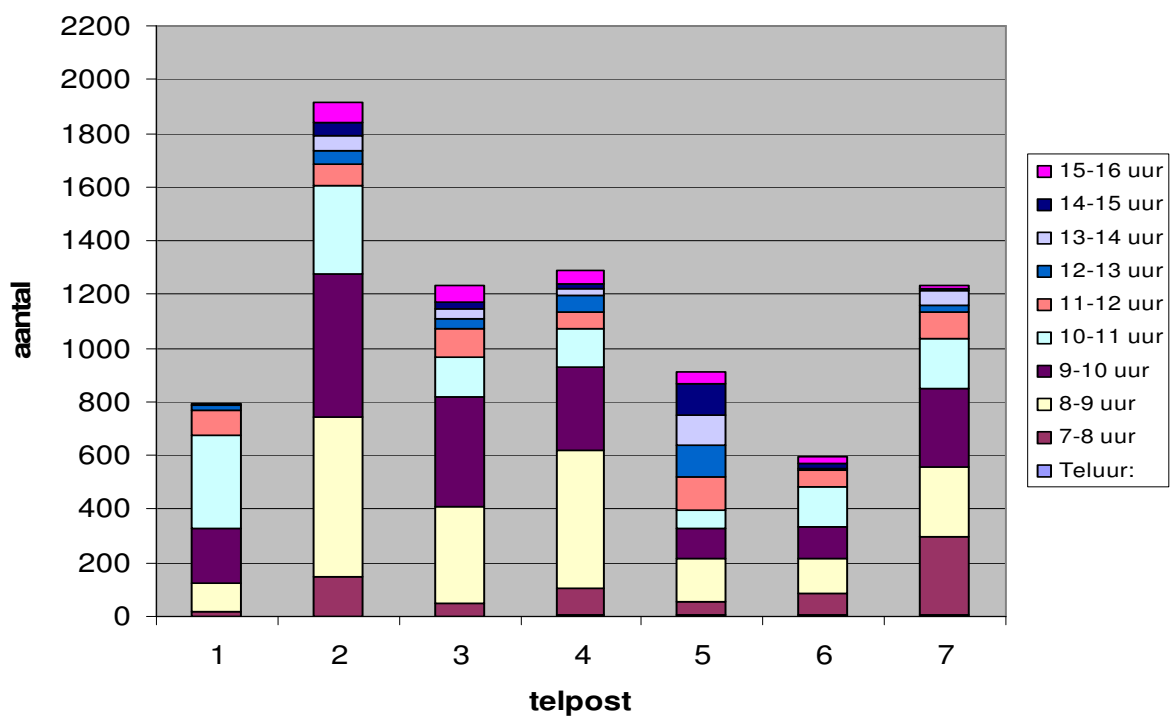

Aantal getelde vogels per uur

Aantal getelde vogels per telpost

Er valt met “trektellen” altijd wel iets te beleven. Zo ook op deze dag. Wanneer bijv. naar de trekintensiteit van deze dag wordt gekeken (zie de grafieken), dan valt de bekende vloeiende verdeling over de dag op. Dus deze dag was volgens het doortrekpatroon een gemiddelde vogeltrekdag. Het aantal overvliegende vogels zwelt in de ochtend snel aan tot een maximum, deze piek handhaaft zich ca 1,5 uur, om daarna weer geleidelijk af te nemen tot ca een 200 vogels per uur gedurende de middag.

Vergeleken met vorig jaar blijkt dat op telpost 2 (Hildsven) wederom de meeste vogels werden gezien.

De aantallen van de andere telposten lagen nagenoeg bij elkaar in buurt. Aannemelijk is dat de meer gunstige geografische ligging van telpost 2 debet kan zijn aan de hogere trekdichtheid. Echter wat hier ook een rol mee kan spelen is het volgende. Tot voor enkele jaren was de naastgelegen telpost 1 (brug over Wilhelminakanaal Tilburg) één van de betere telposten voor vogeltrek in de regio. De oorzaak hiervan lijkt te liggen in het feit dat op deze plek ten zuidoosten van de stad een scherpe afscheiding bestaat tussen de bebouwing van de stad en het buitengebied, waardoor stuwung ontstaat. Echter door recente realisatie van enkele hoogbouwprojecten in dit deel van de stad, lijkt de vogeltrekbaan hierdoor verplaatst te zijn naar de voor de hand liggende oostelijke richting (richting telpost 2).

Trouwens het gebied rondom Moerenbleek, waar telpost 2 tegenaan ligt, bleek vroeger bij sijsjes-lijmers, vinkeniers en dergelijke lieden bekend te staan als een zeer goed vogeltjesgebied.

Wanneer op deze dag naar de overtrekkende soorten gekeken wordt, vallen verder de aantallen aalscholvers op. Nu werden er ca 1.200 gezien, bijna 4 keer meer dan vorig jaar.

Het blijft altijd spannend, wanneer iemand op de post roept: “Ja, ... streep” . Alle kijkers zwaaien dan één richting op en heel in de verte worden een op één-lijn-vliegende-stipjes gezien. Al vlug kan gezegd worden dat het bijv. aalscholvers zijn. Met tegenwind zoals op deze dag kan zo’n “streep” tot zo’n 10 minuten gevolgd worden, totdat ze weer in de verte en anonimiteit oplossen. De piek van overtrekkende aalscholvers lag duidelijk tussen 9 en 10 uur.

Ondanks de krachtige wind valt toch ook het redelijke aantal buizerden op, nl meer dan 100.

Het doortrekpatroon van deze soort op deze dag beantwoordde trouwens volkomen aan de verwachtingen, de piek lag omstreeks het tijdstip van 12 uur.

Andere bijzondere soorten die gezien werden zijn bijv. enkele “late” wespenspiegels en 2 slechtvalken.

Opvallend waren ook “de te verwachten soorten” die op deze dag niet of nauwelijks gezien werden, zoals Geelgors (1), Grauwe gans (0), Grote lijster (16), Koperwiek (5), Kramsvogel (0), Sijs (2). De reden hiervoor lijkt niet aanwijsbaar te zijn.

Verder openbaarde zich op deze dag een duidelijke winnaar. Met overtuiging was het dit jaar: de vink.

Deze soort werd vergeleken met vorig jaar op de posten ca 11 keer meer gezien, en wel nu ca 1200.

Voor verder "interpretatie plezier" wordt naar de grafieken verwezen.

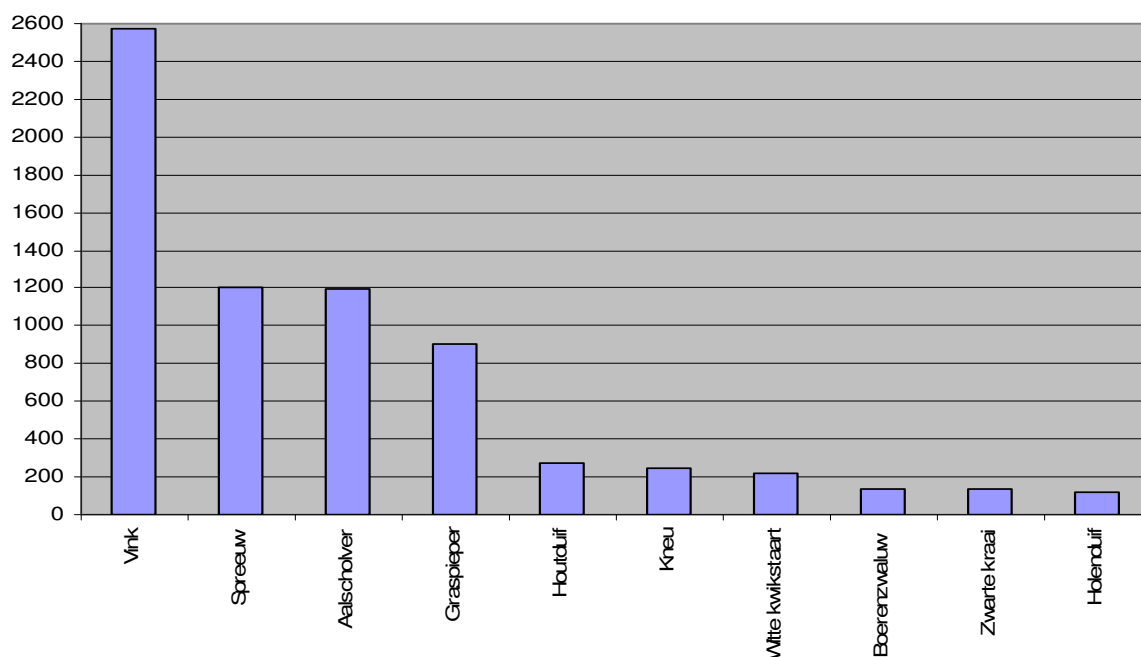
Voor 2006 hebben zich op deze dag op de lijn Tilburg-Son en Breugel zo'n kleine 60 "trekvogelaars" ingezet. Een respectabel aantal.

En.... tijdens de evaluatie in het pannenkoekenhuis was uit het enthousiasme over hoe zo'n dag beleefd wordt, op te maken dat men volgend jaar weer van de partij wil zijn!

Peer Busink

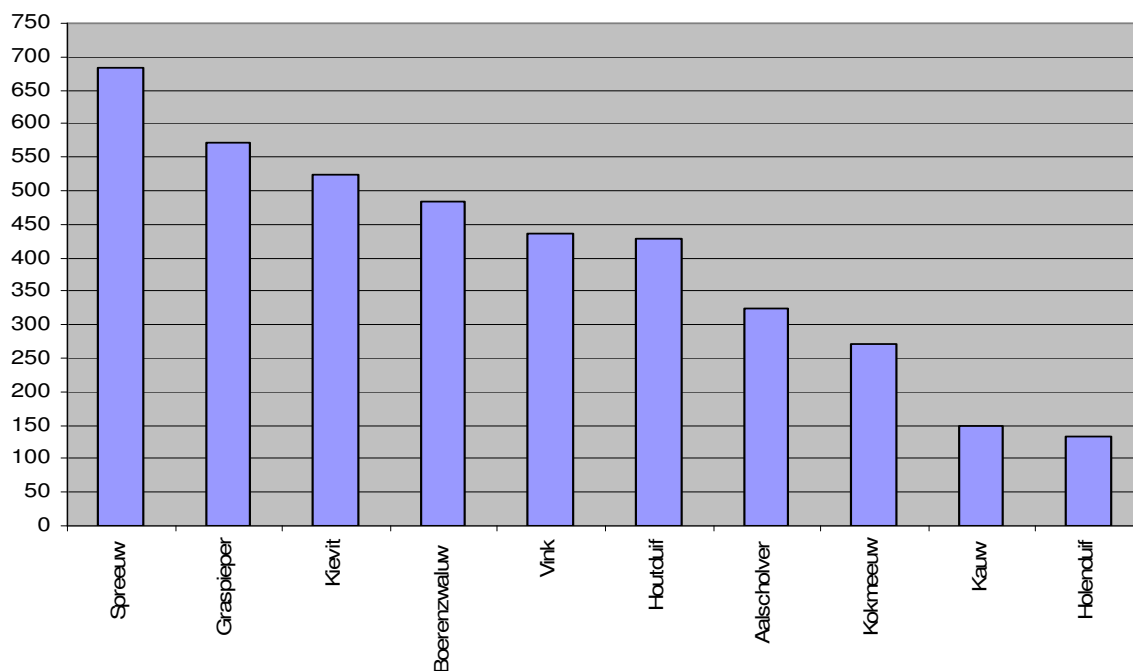

Top 10 getelde vogelsoorten 2006 regio Midden-Brabant

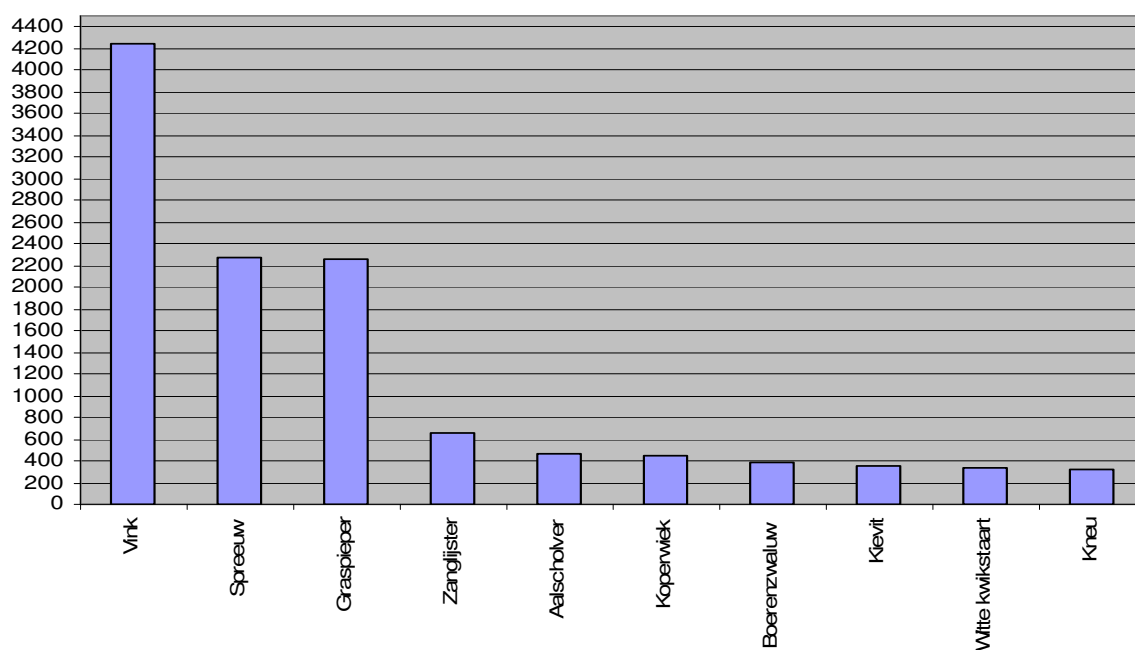

Top 10 getelde vogelsoorten 2005 regio Midden-Brabant

Top 10 getelde vogelsoorten 2004 regio Midden-Brabant

stel lievoor?

Hoe lang ben je al lid van de vogelwerkgroep?

Als uitbater van uitspanning De Schaapjes in Oisterwijk ben ik al vanaf 1976 betrokken bij de Vogelwerkgroep, die daar toen haar maandelijkse vergaderingen had. Maar na het vertrek naar Het Koetshuis ben ik pas echt betalend lid geworden.

Wat was de rede om er bij te gaan?

Eigenlijk is de Vogelwerkgroep dus naar mij toegekomen. Ik voel me er wel bij betrokken en het is een apart slag mensen waar ik wel van hou!

Wat houd je bij de werkgroep?

De maandelijkse vergaderingen en de kritische opstelling naar de diverse ontwikkelingsplannen. Ook het bewustzijn van het mooie stukje Brabant wat we hebben en daar ook de moeite voor doen om het op z'n minst zo te houden.

Heb je een taak binnen de werkgroep?

Niet echt; ik luister en heb interesse in de discussies tijdens de vergaderingen. Als het kan help ik er een handje of ga mee op excursie.

Wat vind je van de maandvergaderingen?

Informatief. Ze zouden door meer mensen bezocht moeten worden alhoewel het aantal personen ook al heel wisselend was in de tijd van De Schaapjes. Vooral de beeldvertoningen vind ik interessant zoals laatst van de Vleermuizen.

Zou je dingen anders willen zien en zo ja welke?

Doe meer aan ontwikkeling van vogelkennis! Bij de laatste vogelquiz kende ik er veel te weinig van!

Wat vind je van de Peregrijn?

Zeker nu het 2x per jaar uitkomt is het een blad om trots op te zijn.

Naam:

Hans van der Haring

Woonachtig:

Hilvarenbeek

Beroep:

**Eigenaar
Partycentrum**

Leeftijd:

**1 dag ouder dan
gisteren**

Burgerlijke staat:

**Woont samen met
Vera**

Kinderen:

**2 kinderen Naan en
Nienke**

Ben je veel in het veld?

Ik woon in het veld.

Welk gebied bezoek je het meest?

Gorp en Rooverth.

Hoe zie je de natuur in Nederland over 20 jaar?

Een gratis park voor mensen uit de dorpen en steden die zich daar kunnen ontspannen.

Wat is je favoriete vogel?

De Hop en de Wielewaal. En hoewel het vliegt, maar eigenlijk geen vogel is, ook de Vleermuis.

Welk seizoen is voor jouw belangrijk?

De laatste 2 weken van april als onze oprijlaan weer opnieuw pril groen wordt. De zinderende hitte van de zomer en mooie herfstachtige dagen in oktober met z'n koude nachten.

Hoe besteed je jouw vakantie?

Meestal gaan we naar Frankrijk want ik houd van het franse bourgondische leven. Verder wandelen, zwemmen, een beetje klussen en genieten van elke dag met lekker eten en drinken en veel lezen.

Wat doe je in je vrije tijd nog meer?

Eén van mijn hobby's is sleutelen aan oude Citroëns. Daar heb ik er een paar van! Ook het restaureren van mooie oude spullen doe ik graag.

Heb je nog meer hobby's?

Ik organiseer feesten voor mensen die wat bijzonders te vieren hebben maar dat is eigenlijk mijn werk. Ook fok ik al 25 jaar Drentse Heideschape. Verder spaar ik vallen en technieken om beesten te vangen. Daar heb ik er meer dan honderd van.

Wat is je favoriete boek of tijdschrift?

Humo, een Belgisch tv-tijdschrift met veel cultuur en Kamagurka en Herr Sele vind ik geweldig.

Wat is je favoriete vervoersmiddel?

De ligfiets; hiermee wordt menselijke kracht, innovatief met techniek en vernuft, omgezet in een zo efficiënt mogelijke beweging.

Wat is voor jou de favoriete plek?

Gorp! Op de eerste plaats het wonen en op maandagmorgen na een druk weekeinde op mijn gemak door onze oprijlaan lopen.

MENSEN

**over de hele wereld zijn gefascineerd
geraakt door het bekijken en
determineren van vogels**

**Wordt daarom lid van onze vogelwerkgroep en breng een eerste
bezoekje aan de maandelijkse bijeenkomst/vergadering in Het
Koetshuis te Helvoirt (Torenstraat 32).**

**Elke derde dinsdagavond van de maand ben je welkom. Onder
het genot van een kop koffie, een hapje en een drankje kun je
luisteren naar tal van vogelzaken die zich binnen onze club
afspelen.**

Een avond in oktober 1974

Victor Retel Helmrich

Jo moet ongeveer 10 jaar jonger zijn geweest als ik nu ben, toen ik met hem kennismaakte.

Ik herinner me het eerste contact met hem in mijn eerste vergadering van Falco, zoals de Vogelwerkgroep toen heette. Het was aan de keukentafel bij Loek thuis die toen met Margriet de opvallende houten bungalow aan de Schepersdijk bewoonde. Ik was met de fiets uit Tilburg gekomen en kwam als laatste binnen, zocht een stoel en kwam schuin tegenover hem te zitten. Jo had zijn sigaar tussen zijn lippen en hield links zijn sigarendoosje vast, rechts zijn pet losjes in zijn hand rustend op de keukentafel. Met de andere aanwezigen (Bart, Cees, Ciska, Johan, Nico, Loek en Gerard) had ik al kennis gemaakt, met Jo nog niet, dat zou later in de avond gebeuren. Loek was vaak aan het woord en er werd gesproken over illegale vogelvangsten in het Suyse bos, over het schandalige groenbeheer van de gemeente Oisterwijk, over d'n Rooie Bos en andere jachtopzichters die alles opruimden wat geen fazant of konijn was. Met grote regelmaat, zo viel me op, verhief Jo zijn stem om Loek van snedig commentaar te voorzien: "*Snoeien van bomen?*" zei hij "*Kèkt om oe heen, ze maoken er schèerkwasten van! 't Is toch een groot schandaol!*" Voor het hoofd van de plantsoenendienst had hij geen goed woord over: die vent was een "*sjepe lul*". Die term had ik nog niet eerder gehoord, maar de betekenis ervan kon ik wel raden.

Nog minder had hij van doen met jagers. De grootste vuilakken noemde hij ze, mensen met geld maar zonder verstand die er alleen op uit waren de natuur te exploiteren. Het uitzetten van fazanten verfoeide hij, en met afschuw verhaalde hij over doodgetrapte egels en met hagel doorboorde eksternesten die hij tijdens zijn omzwervingen in het buitengebied vond.

Snoeien van bomen? Kèkt om oe heen, ze maoken er schèerkwasten van. 't Is toch een groot schandaol!

Maar Jo wist me nóg meer te verrassen. Ik weet nu niet meer of het dezelfde avond was of één van de avonden daarna in de kantine van timmerbedrijf Wolfs, maar er stond een projector klaar met super8 filmpjes. De film werd gestart en ik zat genageld op mijn stoel. Opnamen van IJsvogel, Putter, Kneu, Geelgors, Waterral, Grutto, Gele kwikstaart, noem maar op, passeerden de revue en alles beeldvullend en ragscherp in beeld gebracht. Absoluut verbazingwekkend en razend interessant vanwege de vele details die te zien waren. Jo reageerde uiterst koel en bescheiden op de lofuitingen die hem werden toegeworpen. *“Och man, zei hij, ‘k zaat’er soms zòo kortbij da’k er net nie aon kon”*..... Tja, ik vond ’t fantastisch.

**Och man, ‘k
zaat’er soms zòo
kortbij da’k er
net nie aon kon!**

Vele vergaderingen volgden na die avond in '74 maar ook excursies naar o.a. Texel, de Ardennen en Frankrijk. En altijd was het een plezier om hem te zien, altijd met zijn doos sigaren, een flinke dosis humor en zijn ongevraagde, doch ontwapenende commentaar.

Ik zal hem missen nu hij er niet meer is, maar des te meer zal ik de herinnering aan hem levend houden.

Uitslag
test je kennis

1. **E**idereend
2. **V**eldleeuwerik
3. **K**oekoek
4. **M**iddelste Bonte Specht
5. **O**ehoe
6. **O**oievaar
7. **B**eflijster
8. **L**epelaar
9. **E**kster
10. **R**oek

En als je dan de 1ste letters in de juiste volgorde zet krijg je

BOOMKLEVER

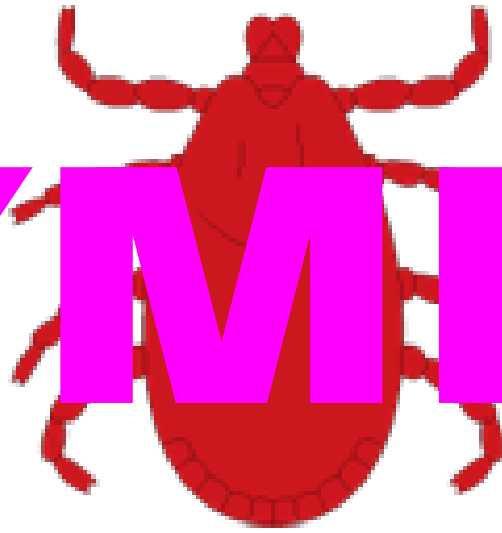

Sperwer

Acipiter nisus

Sperwers zijn met een enorme opgang bezig in ons land. Sinds de jaren zeventig zijn de aantallen verviervoudigd. Nederland is met zijn ouder wordende bossen en toenemend aantal bosschages steeds geschikter voor Sperwers. Het zijn echte vogeleters. Het vrouwtje van de Sperwer is gemiddeld 1,5 keer zo groot als het mannetje. Mannetjes jagen op kleinere prooien (voornamelijk Huismussen en mezensoorten) dan vrouwtjes die grotere prooien (Lijsters, vinkachtigen en zelfs Turkse tortels) aankunnen. Sperwers zijn tegenwoordig een redelijk algemene verschijning in steden en dorpen. Tuinvogels zijn niet erg op ze gesteld. Door hun snelle wendbare vleugelslag zijn ze bijzonder succesvol tijdens een verrassingsaanval. Heeft een Sperwer eenmaal toegeslagen dan rest vaak alleen nog een hoopje veren en een groepje angstige achterblijvers. Overigens zijn het vooral de mannetjes die in de menselijke omgeving gezien worden. Vrouwtjes wagen zich minder snel in de stad. Vanwege hun grootte en dus verminderde wendbaarheid jagen ze liever in meer open terrein.

LYME!

Aad van Gelswijk

Lyme-borreliose
is op het
noordelijk
halfrond de
meest
voorkomende
infectieziekte
die door **teken**
overgebracht
wordt.

1. Wat is de Lymeziekte?

De Lymeziekte of Lyme-borreliose is een infectieuze aandoening die je kan ontwikkelen als je door een besmette teek bent gebeten. Gelukkig zijn niet alle teken besmet ! Slechts 10% van alle teken bevat een ziekteverwekkende kiem (Borrelia).

Je kan worden gebeten tijdens het wandelen of spelen in bossen met een dichte onderbegroeiing, weiden en stadsparken. De teek houdt van warme en vochtige plaatsen.

Het jaarlijkse aantal gediagnosticeerde en bevestigde gevallen door de referentielaboratoria (UZ-Leuven, UCL en Ottignies) neemt voortdurend toe.

2. Hoe komt de Lymeziekte tot uiting?

Er kunnen drie stadia worden onderscheiden maar het is mogelijk dat ze niet alle drie worden doorlopen....

- 3 dagen tot 3 maanden na de beet

op de plaats van de beet een rode, ringvormige vlek die geleidelijk groter wordt, griepsymptomen zoals hoofdpijn, spierpijn, vermoeidheid, matige koorts,

- enkele weken of maanden na de beet

pijn in armen of benen, een scheefstaand gezicht door een spierverlamming, dubbel zien, hartritmestoornissen.

- maanden en soms zelfs jaren na de beet

pijn en zwelling in één (dikwijls de knie) of meerdere gewrichten, chronische neurologische stoornissen (zelden), laattijdige huidletsels op armen en/of benen.

3. Hoe kan men de Lymeziekte oplopen?

Je kan worden besmet door :

- een tekenbeet (niet pijnlijk, blijft vaak onopgemerkt),
- een teek die is besmet door een ziekteverwekkende bacterie.
- een teek die langer dan 12 uur op de huid blijft zitten.

Niet alle besmette personen zullen de ziekte ontwikkelen. In West-Europa wordt het risico dat iemand de ziekte doormaakt na een tekenbeet op minder dan 1% geschat.

4. Hoe ziet een teek eruit?

Een teek is een klein, bruinzwart spinachtig diertje dat de grootte van een speldenkop heeft. Het gaat op de toppen van onderbegroeiing op de loer staan tot het zich op een warmbloedige voorbijganger, mens of muis, ree, paard, hond ... kan werpen. Door contact met de gastheer, komt de teek op de huid terecht, zet zij er zich vast met behulp van haar hypostoom, een tunnel

waardoor zij bloed opzuigt en speeksel oprispt. Dit speeksel kan de bacteriën bevatten die verantwoordelijk zijn voor de ziekte van Lyme.

Hoe langer de teek blijft zitten, hoe groter het risico op besmetting door de ziekteverwekkende bacterie.

5. Waar komen teken voor?

Teken komen voor in bossen, lage begroeiing (hoog gras, varens, struiken), weiden en groene stadsruimten.

6. Wie kan de Lymeziekte oplopen?

Iedereen die door een teek is gebeten, kan de Lyme-ziekte oplopen. Je kan ook verschillende keren besmet geraken. De Lymeziekte wordt niet overgedragen van persoon tot persoon. Onderzoek je huisdier na een wandeling in het bos : de vacht is de voorkeursplaats van teken; borstel de vacht met bedekte armen en benen.

7. Wanneer kan je de Lymeziekte oplopen?

De Lymeziekte treedt vooral op tussen juni en oktober, soms tussen april en november, afhankelijk van de weersomstandigheden.

Bij goed weer kleedt iedereen zich licht, wat het risico op een tekenbeet verhoogt.

8. Hoe voorkom je de Lymeziekte?

Als je in het bos loopt, zeker in een bos met lage begroeiing, moet je ervoor zorgen dat je huid beschermd is dankzij lange mouwen, lange broekspijpen en gesloten schoeisel. In bossen blijf je, ook uit respect voor de natuur, op de paden en strijk je niet over struiken en planten omdat er misschien wel teken op zitten die wachten op een gastheer; je kan een insectenwerend product (bij voorkeur met DEET) gebruiken maar dergelijke producten beschermen slechts tijdelijk; ga na het wandelen na of er geen teken op je huid zitten. Er bestaat nog geen preventieve behandeling voor de Lymeziekte.

9. Wat moet je doen in geval van een tekenbeet?

Lokaliseer de plaats van de beet : opgelet voor gevoelige zones, zoals oogleden, oren en schedel; alle teken zo vlug mogelijk verwijderen (hoe langer de teek op de huid zit, hoe groter het risico op besmetting met de ziekteverwekkende bacterie) en de volgende stappen zo goed mogelijk volgen :

de kop van de teek vastnemen met een pincet die je bij de apotheek kan kopen,
de teek in één ruk van de huid trekken, niet eerst zachtjes draaien (de kop van de teek niet onder de huid laten zitten), de wonde en de pincet goed ontsmetten met alcohol en je handen wassen, als je de teek er niet helemaal uit kan halen, raad-

pleeg je een arts om het in de huid achtergebleven deel te laten verwijderen, noteer in een agenda de datum van de beet en de vermoedelijke plaats van besmetting, let op de klinische tekens vermeld onder punt 2; zodra er rode vlekken en/of hoofdpijn en/of pijn in de armen of benen optreden, raadpleeg je zo snel mogelijk een arts om de diagnose te stellen en eventueel een behandeling te laten voorschrijven; in geval van hoge koorts en een griepsyndroom, is het niet uitgesloten dat het gaat om een andere ziekte die door teken wordt overgedragen, zoals anaplasmose (voorheen ehrlichiose genoemd); misschien gaat het zelfs om een ziekte die helemaal geen verband houdt met de tekenbeet. In elk geval dien je je huisarts te raadplegen.

10. Moeten we ons zorgen maken?

Nee want....

- niet elke beet is besmettelijk.
  - een infectie veroorzaakt niet noodzakelijk de ziekte.
  - de ziekte kan op een efficiënte manier met antibiotica worden behandeld.
-

OOST VAARDERS PLASSEN

excursie en achtergronden

Op zondagochtend 14 januari vertrokken we met 13 personen richting Oostvaardersplassen voor, wat later bleek, een prachtige leerzame dag.

Eerste stop: Praambult. Vanaf de parkeerplaats op de uitkijkbult hebben we een prachtig uitzicht over de Oostvaardersplassen. Wat meteen opvalt zijn de grote groepen Heckrunderen, edelherten en konink paarden die hier aanwezig zijn. Verder zien we grote groepen brandganzen, grauwe ganzen, rietganzen, Kieviten en goudplevieren. Even later zien we een vos die langzaam door het terrein loopt op zoek naar voedsel.

Plotseling ontstaat er paniek onder de groepen vogels, ze vliegen allemaal tegelijk op. Waarom blijkt al snel: we zien onze eerste zeearend (juv). Later zien we een tweede (ad). Onze dag kan niet meer kapot! Op ongeveer 5 meter achter ons loopt een vos langs de geparkeerde auto's. Als hij langs een dijkje naar beneden loopt vangt hij terloops een muis. Hij is niet

Toen de Zuidelijke Flevopolder droogviel was het gebied waar nu de Oostvaardersplassen liggen als industrieterrein bestemd. Omdat er veel zandputten waren, en omdat het relatief laag lag, was het een nat terrein waar heel snel riet, lisdodde en wilg opkwamen. Het gebied werd al snel gevonden door ganzen, eenden en het indertijd zeldzame baardmannetje.

echt bang en blijft op een meter of 10 van ons staan.

Tweede stop: is bij een wildrooster omdat hier een Ruigpootbuizerd zou zitten. Helaas niet toen wij er waren. Wel talrijke andere soorten. Een totaaloverzicht is toegevoegd.

Derde stop:

Bezoekerscentrum.

Van hieruit een goed uitzicht op allerlei watervogels.

Er werd een film vertoond over de zeearend, die hier in 2006 is uitgevlogen.

Tijdens de wandeling naar de vogelkijkhut zagen we in totaal 8 ransuilen. Bij de hut hoorde Patrick een baardmannetje.

Na het bezoekerscentrum hebben we in totaal nog vijf stops gemaakt. We hebben voor het grootste deel watervogels gezien, waarvan de rosse stekelstaart en de krooneend de meest bijzondere soorten waren. Ondanks dat het door de harde wind soms erg koud aanvoelde waren we het met z'n allen eens dat deze dag, waarop we 67 soorten gezien hebben, zeer geslaagd is geweest.

Een speciaal bedankje aan de excursieleiders Patrick en Wiel.

Totaaloverzicht v/d dag:

Aalscholver

Baardmannetje

Bergeend

Blauwe kiekendief

Blauwe reiger

Brandgans

Brilduiker

Bruine kiekendief

Buizerd

Canadese gans

Dodaars

De natuurwaarde voor met name de vogels is enorm; liefst 29 soorten vogels in de Oostvaardersplassen vallen onder de zgn. 1%-norm. Hieronder zijn zeldzame vogels als de **roerdomp** en de **kleine zilverreiger**, maar ook algemene soorten als de **grauwe gans**, waarvan er gemiddeld 33.000 te vinden zijn. De inrichting van het poelengebied blijkt hierin een belangrijke rol te spelen: het aantal nesten van de **zilverreiger** en **lepelaar** gaat gestaag omhoog.

In 2002 is voor het eerst een nest door een paar juveniele visarenden gebouwd. Het is voortijdig uit de bomen gewaaid. Dit voedt de hoop dat de **visarend** in de toekomst in het gebied tot broeden gaat komen. Ook de **zwarte ooievaar** en de **zeearend** laten zich met zekere regelmaat in de Oostvaardersplassen zien. De zeearend heeft zich in 2006 als broedvogel gevestigd.

Oorspronkelijk was er in de nieuwe polder een terrein gepland speciaal bestemd voor gansen. Omdat de gans massaal naar de Oostvaardersplassen trok, was de focus altijd in belangrijke mate op de gans geweest. Het terrein dat nu door Staatsbosbeheer wordt beheerd is voorzien van allerlei poelen, zodat reigerachtigen dicht bij de broedgebieden voedsel kunnen vinden.

Anno 2005 leven er in het gebied ongeveer 1500 edelherten, 1000 konikpaarden, 500 Heckrunderen, 100 reeën en 100 vossen. De jaarlijkse sterfte onder de edelherten is rond de 20%. Er is geen sprake van groei meer en de jaarlijkse sterfte concentreert zich (uiteraard) in de koude en voedselarme

Dwergmeeuw
Ekster
Fazant
Fuut
Gaai
Goudplevier
Grauwe gans
Groenling
Grote bonte specht
Grote zilverreiger
Heggenmus
Houtduif
Kauw
Kievit
Kleine mantelmeeuw
Kneu
Knobbelzwaan
Kokmeeuw
Kolgans
Koolmees
Krakeend
Kramsvogel
Krooneend
Kuifeend
Matkop
Meerkoet
Merel
Nijlgans
Nonnetje
Pijlstaart
Pimpelmees
Putter
Ransuil (8)
Rietgors
Roodborst
Rosse stekelstaart
Slechtvalk
Slobeend
Smient
Spreeuw
Staartmees
Stormmeeuw
Tafeleend
Toendra rietgans
Toppereend
Torenavalk
Vink
Waterhoen
Wilde eend
Winterkoning
Wintertaling
Zanglijster
Zearend (1ad/ 1juv)
Zilvermeeuw
Zwarte kraai

wintermaanden, met name in maart.

Staatsbosbeheer heeft gekozen voor een beheer, waarbij de natuur haar gang mag gaan en grijpt niet in. Dit heeft tot gevolg dat veel van de 3000 dieren gedurende de winter steeds meer vermageren en van de honger doodgaan. Om verder lijden te voorkomen worden de dieren, waarvan verwacht mag worden dat ze niet lang meer te leven hebben, afgeschoten.

Aan de Almeerse kant, tegen het industrieterrein aan, ligt het "Fluitbos". In deze oorspronkelijk bosaanplant worden bomen gekapt en inheemse geplant, dit om een natuurlijker aandoend bos te maken. Edelherten en reeën hebben hun weg naar het Fluitbos gevonden, wat goed te zien is aan de vraat aan de bomen. Voor natuurliefhebbers betekent dit dat de ontwikkelingen in de Oostvaardersplassen vanuit Almere gevolgd kunnen worden; hiertoe zijn observatieheuvels en wandelpaden aangelegd.

Landgoed GORP en ROOVERT

Het Aardse Paradijs

*Ongeveer een eeuw
geleden stond er op
Gorp, aan de weg van
Hilvarenbeek naar
Alphen, vlakbij de
brug over de Rovertse
Leij een café, dat
Het Aards Paradijs
heette.....*

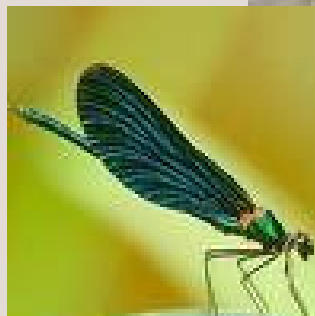
.....men zegt dat het zo genoemd werd, omdat in de zeventiende eeuw een zekere Goropius Becanus, nu vergeten, maar destijds een bekende humanistische auteur, in een publicatie bewezen meende te hebben, dat het Bijbelse "Aardse Paradijs" gesitueerd moest worden in deze omgeving. Op taalkundige gronden kwam hij bovendien met de theorie, dat de taal die door Adam en Eva gesproken werd niets anders geweest kon zijn dan het Beekse dialect.

Na allerlei verwickelingen kwam een groot deel van de woeste gronden tussen Hilvarenbeek en Goirle in het begin van de twintigste eeuw in handen van de familie van Puijenbroek. Het totale eigendom omvatte twee dorpsgemeenschapjes: de gehuchten Gorp en Roovert; van daar de naam: Landgoed Gorp en Roovert. Van het café is overigens niets meer te vinden.

Tja, het is een typisch ontginningslandgoed. Voor wie een landschap kan lezen zijn er nog veel authentieke elementen van het Brabantse Dekzandlandschap te vinden, maar de meeste waarden zijn verstopt onder honderden hectares grove dennenbos. In de negentiende eeuw waren er veel natte plekken en grote vennen, zoals het Langven, het Rondven en het Horstven. Om deze natte plekken te kunnen ontginnen zijn grote watergangen gegraven van hier en daar wel twee meter diep; die veroorzaken natuurlijk een geweldige verdroging. Het grootste deel van het gebied is rationeel ingericht met kaarsrechte lanen en grote vierkante percelen. Op die ontginning is een groot rundveebedrijf gevestigd, dat jarenlang de faam van een "modelbedrijf" had, omdat er de modernste agrarische technieken werden toegepast. De natuurwaarden zijn er navenant; eigenlijk kun je beter spreken over een natuurruïne.

Toch ontsnapten enkele elementen aan de grootschalige inrichtingszucht. Zo is het beekdal van de Roovertse Leij nog altijd de moeite waard – al schijnt er met de waterkwaliteit ook wel wat aan de hand te zijn. Deze beek, die nu eens niet “gehermeanderd” is, maar nog steeds zijn eigen, bochtige loop volgt, herbergt een van de grootste en belangrijkste populaties van de Bosbeekjuffer in ons land: iets om zuinig op te zijn. Ook landschappelijk heeft de omgeving van Gorp ontegenzeggelijk nog steeds iets paradijselijk: fraaie, rietgedekte hoeven aan de rand van een middeleeuws akkercomplex aan de rand van het beekdal, omgeven door bos. Natuurlijk komen er veel bosvogels voor, zoals Zwarte Specht – en wie weet in de toekomst ook wel de Middelste Bonte Specht, maar ook Havik en Sperwer. In het beekdal bloeien in het voorjaar opvallend veel Bleeksporige bosviooltjes.

Een jaar of vijftien geleden werd ongeveer vierhonderd hectare van het landgoed verworven door Brabants Landschap. Op dit terrein werd ruim honderd hectare van de oorspronkelijke Rooverste Heide hersteld. Dat wil zeggen dat het mijnhout rigoureus gekapt werd, zodat de biodiversiteit die gebonden is aan open en schrale landschappen opnieuw kon opbloeien. Er komen nu weer zoveel Rode Lijst soorten en Europese doelsoorten voor, dat de Roovertse Heide wordt aangewezen als “Natura-2000”-gebied. Een bewijs dat de potenties nog steeds zeer groot zijn. Een ander terreindeel, tot voor kort een particuliere agrarische enclave, is in het kader van de Landinrichting De Hilver aangekocht. Hier zal dit jaar nog begonnen worden met het herstel van het Rooverts Ven. Ook dit terreindeel zal dan vervolgens in eigendom en beheer komen van Brabants Landschap. In samenhang met dit inrichtingswerk voert Brabants Landschap tegelijkertijd herstelwerkzaamheden uit op de direct aangrenzende Roovertse Bergen. In totaal zal zo’n dertig hectare open landschap met overgangen van droge heide naar natte heide en ven ontstaan.

Mogelijk zullen er aan de rand van het Landgoed Gorp en Rovert nog meer spannende dingen gebeuren. Zo is het in principe mogelijk om het Nestven, dat grotendeels drooggelegd en ontgonnen is, weer geheel te herstellen. Het huidige restant van het Nestven – met o.a. nog heel wat Veenpluis - ligt in een stukje bos, dat grenst aan Gorp men Roover, maar eigendom is van de Gemeente Hilvarenbeek. Het ontgonnen deel is aangekocht in het kader van de Landinrichting de Hilver. In een goede samenwerking tussen gemeente en Brabants Landschap moet het mogelijk zijn het gehele oorspronkelijke ven weer te vernatten en de verloren gegane natuurwaarden nieuwe kansen te geven.

Het bovenstaande betreft ontwikkelingen aan de rand van het grote landgoed; gebeurt er ook nog iets op Gorp en Roover zelf? Ja, maar voorlopig weinig goeds. De eigenaar heeft onlangs het plan gelanceerd om aan de noordzijde van het gehucht Breehees, dichtbij de bebouwde kom van Goirle, een zevental villa's te bouwen, met gebruikmaking van de provinciale regels voor z.g. "nieuwe landgoederen". Die regelgeving zou dan wel wat opgerekt moeten worden, zonder dat daar voor natuur en landschap iets extra's tegenover stond. Gelukkig heeft de gemeente Goirle hier voorlopig een stokje voor gestoken. Het plan zal daarmee wel niet definitief van tafel zijn; maar het zou al heel wat beter te pruimen zijn wanneer het ingekaderd werd in een integrale benadering, waarin herstel en verbetering van de natuurwaarden en de hydrologische functie van andere delen van het landgoed een gelijkwaardige plaats krijgen. Misschien dat dan de faam van het voormalige Aardse Paradijs opnieuw weerklank kan vinden.

Loek Hilgers

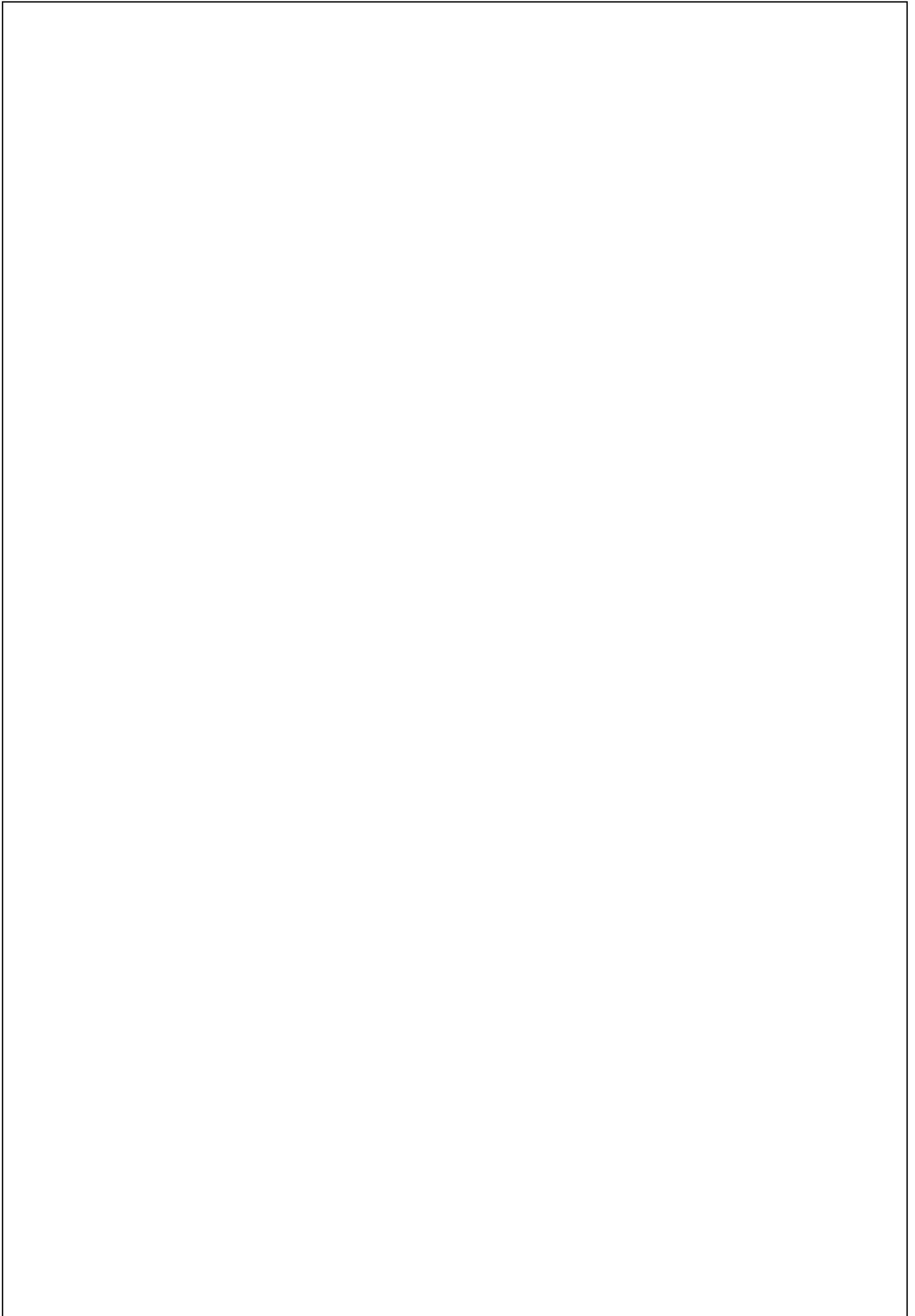

**Opvallend
breed
beeldveld,
helder beeld,
korte
dichtbijstand.
Prima
vogelkijker!**

Tijdschrift Grasduinen heeft diverse verrekijkers getest. De 10x42 dakkant kijker van Vogelbescherming kreeg in de categorie onder de duizend euro de hoogste score! In deze prijsklasse zijn in totaal 8 verrekijkers onder de loep genomen.

Lees verder het uitgebreide [testverslag](http://www.vogelbescherming.nl) op www.vogelbescherming.nl

advertentie

HET IS MOGELIJK JE TE
ABONNEREN OP

Peregriijn

verschijnt elk half jaar

**Een abonnement kost
7.50 euro per jaar.**

**Je kunt je opgeven via
info@vwgmiddenbrabant.nl**
